

SLAPPS, LES SIGLES QUE VOLEN FER ÇALLAR EL PERIODISME

**Empreses, organitzacions polítiques i
sindicals i poderosos utilitzen els tribunals
per intentar controlar el que s'explica**

Pau Esparch

Edita:

 **GRUP
DE PERIODISTES
RAMON BARNILS**

Amb el suport de:

 **FUNDACIÓ
CATALUNYA FONDS**

Aquest informe l'ha elaborat Mèdia.cat, l'Observatori Crític dels Mitjans impulsat pel Grup de Periodistes Ramon Barnils, amb el suport de la Fundació Catalunya - Fons per a la Defensa dels Drets dels Catalans.

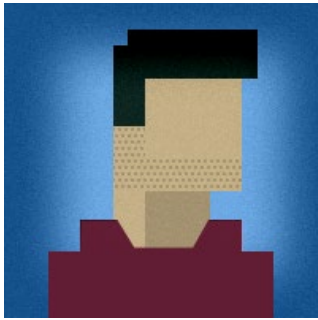
Redacció: Pau Esparch

Correcció: Llengua de Foc

Disseny i maquetació: FàbricaGràfica.com

Il·lustració de portada: Helga Ambak

Edita: Grup de Periodistes Ramon Barnils, març de 2023

Pau Esparch. Porqueres, 1991. És llicenciat en periodisme a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). La primera experiència amb la professió va ser a Ràdio Banyoles, abans de passar per altres ràdios locals. Ha trepitjat diverses redaccions, però on ha dedicat més temps és a la del *Diari de Girona* i a la del *Diari Ara*; en aquesta última, durant més de cinc anys, entre el 2017 i el 2022, va treballar a la secció de Societat especialitzat en successos i tribunals. Actualment forma part de l'equip del programa XL de Catalunya Ràdio i també ha col·laborat amb *El suplement d'estiu*.

Aquesta obra està subjecta a la llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 de Creative Commons. Si voleu veure una còpia d'aquesta llicència, accediu a <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

ÍN DEX

4	INTRODUCCIÓ
5	METODOLOGIA
6	DEFINIR ELS SLAPPS
8	RADIOGRAFIA DE CASOS A EUROPA
12	RADIOGRAFIA DE CASOS PERIODÍSTICS A CATALUNYA
17	RECONÈIXER ELS SLAPPS
20	MÉS ENLLÀ DEL PERIODISME
22	LA DELIMITACIÓ DEL FENOMEN
23	LA PROTECCIÓ DEL PERIODISME
25	LA JURISDICCIO ESPANYOLA
27	LA DIRECTIVA EUROPEA
29	CONCLUSIONS

INTRODUCCIÓ

Daphne Caruana Galizia era una periodista d'investigació de Malta. Tenia 53 anys quan la van assassinar amb un cotxe bomba el 2017. Fins a aquell moment havia acumulat 47 demandes judicials. L'objectiu d'aquestes demandes no era "fer justícia, sinó assetjar, intimidar i silenciar". Ho recull la nota de premsa de la Comissió Europea que anunciava l'aprovació, l'abril del 2022, d'una proposta de directiva contra els SLAPPS.

SLAPPS són les sigles, en anglès, que fan referència als litigis estratègics (o abusius) contra la participació pública. És a dir, les denúncies que es presenten contra periodistes, però també contra activistes i entitats, per evitar que parlin d'un tema. La Comissió Europea posa el cas de la periodista de Malta com "un tràgic exemple" de l'ús dels SLAPPS.

A part de tràgic, el final de la periodista maltesa assassinada és extrem. Els SLAPPS són processos judicials que sobretot busquen espantar i desgastar. Són demandes que volen posar contra les cordes qui les rep, perquè possiblement no té els recursos per afrontar-les. El desconeixement i la incertesa d'aquests processos, que poden allargar-se durant mesos i anys, provoquen un neguit i també poden causar dificultats econòmiques.

La prioritat dels SLAPPS no és obtenir una sentència condemnatòria. És generar un maldecap pel fet que es vulgui informar o que s'hagi parlat d'uns temes o d'unes persones. L'interès dels que presenten les demandes, que acostumen a tenir un avantatge de poder, és fer callar. L'objectiu principal d'aquest informe és fer pedagogia: entendre què són els SLAPPS i posar exemples de casos propers que encaixen amb la seva definició. A més, vol servir per reflexionar sobre els recursos que es necessiten per afrontar el fenomen i les possibles solucions.

METODOLOGIA

Aquest informe s'ha elaborat amb la consulta de diversos documents que es mencionaran al llarg dels següents capítols en els quals s'analitzen els SLAPPS. La redacció també s'ha fet amb una part de metodologia qualitativa, a partir de la incorporació d'una desena de veus de persones coneixedores o implicades en aquestes demandes a qui s'ha consultat.

En primer lloc, es fa una explicació sobre els SLAPPS i l'impacte que han tingut a Europa, abans d'aterrar-los a Catalunya i comprovar quins han agafat més repercussió. Una part destacada és el recull de prop d'una desena de casos significatius que s'han detectat en els darrers tres anys a Catalunya a partir de la recopilació del Mapa de la Censura de Mèdia.cat. S'exposen els afectats, la modalitat delictiva que s'ha utilitzat per posar la denúncia, l'evolució de cada causa judicial i el temps que ha durat.

També s'entra en els casos que no són periodístics i s'obre el debat de quan han de portar aquesta etiqueta. Per acabar, es plantegen els riscos de la jurisdicció actual i es valora la normativa que es prepara per frenar-los.

DEFINIR ELS SLAPPS

Els experts consultats per elaborar aquest informe coincideixen a dir que ni els periodistes sabem què són els SLAPPS ni som conscients que existeixen. És un dels primers problemes del fenomen.

"Els SLAPPS són litigació abusiva per silenciar veus crítiques. Tenen una finalitat concreta, que és desincentivar la participació pública". És la síntesi de l'advocada Laia Serra a l'hora de fer una definició breu dels SLAPPS: en anglès, *strategic lawsuits against public participation*; en català, litigis estratègics contra la participació pública. "És una variant dels litigis estratègics, que són aquells litigis que van més enllà d'un cas concret. Volen canviar l'estat de les coses o enviar un missatge determinat. Els SLAPPS són contra els periodistes i la participació pública", descriu l'investigador Joan Barata, del Cyber Policy Center de la Universitat de Stanford. Per a l'advocat Andrés García Berrio, codirector d'Irídia, són litigis que es fan "amb la idea de limitar la llibertat d'expressió i sense tenir una base jurídica certa".

"La finalitat és portar un tema als tribunals. No per aquell cas, sinó per enviar un missatge que farà que els periodistes o les organitzacions, abans de publicar determinades coses, s'ho pensin dues vegades, perquè veuran que això suposa molts problemes o embolics", assegura Barata. "És una estratègia intimidatòria per coartar les funcions dels periodistes i dels defensors dels drets humans", argumenta García Berrio, perquè "es veu clarament que el motiu de l'actuació és una activitat censora".

La Comissió Europea ha fet una proposta de directiva sobre els SLAPPS que ara debaten el Parlament Europeu i el Consell de la Unió Europea. El text enumera quins casos es volen reconèixer. Són els procediments judicials "infundats o abusius" contra "persones físiques i jurídiques, en particular periodistes i defensors dels drets humans". La proposta empara la participació pública, que s'entén com "tota declaració o activitat", en l'exercici del dret a la llibertat d'expressió i d'informació, en un assumpte d'interès públic. Es pretén aplicar a les demandes que busquen "impedir, restringir o penalitzar" la participació pública, sigui amb desproporció, procediments múltiples o intimidació, assetjament o amenaces.

Tot i això, els SLAPPS no són nous. "Sempre n'hi ha hagut. Existeix una certa tradició del poder econòmic o dels estaments corporatius, com ara els cossos policials i els funcionaris de presons,

d'utilitzar aquests mecanismes", admet Serra, que també hi afegeix: "Però la societat civil ha detectat un increment d'aquestes pràctiques a Europa i és una tendència molt present als Estats Units, on ja tenen una legislació pròpia". "Cada cop és més a l'ordre del dia d'empreses i corporacions, que hi posen diners amb advocats. És una manera accessible que tenen de limitar drets", apunta García Berrio.

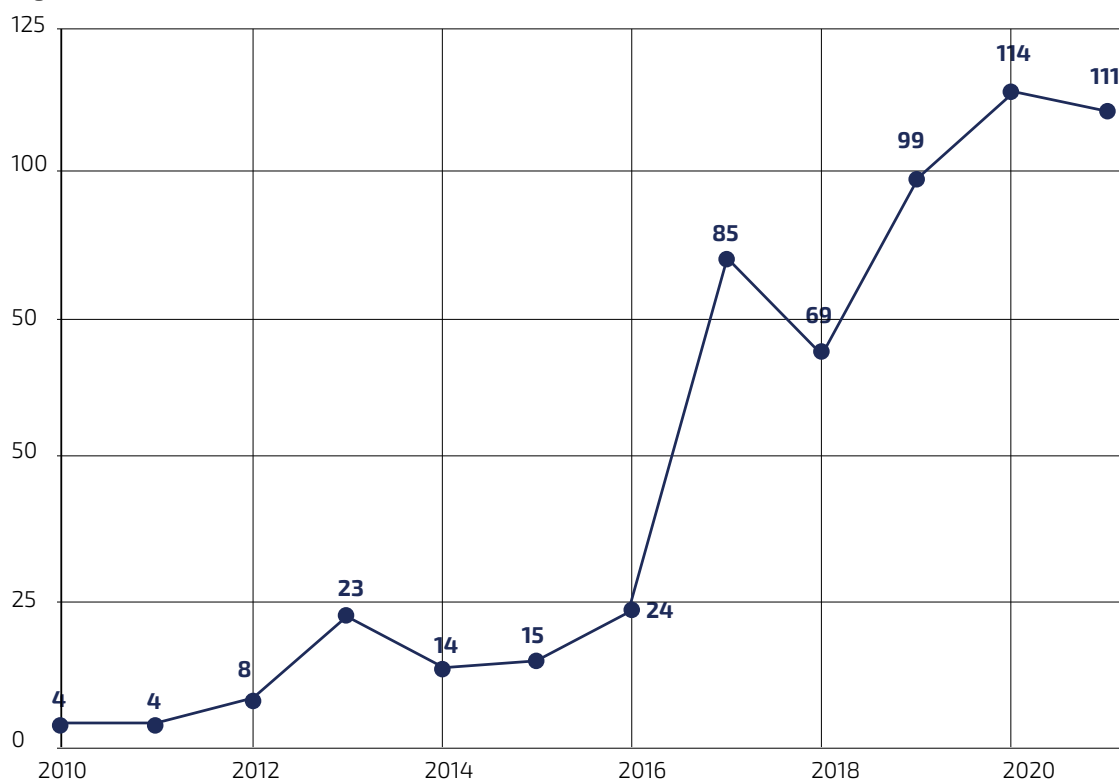
Laia Serra:
"Els SLAPPS són litigació abusiva per silenciar veus crítiques. Tenen una finalitat concreta, que és desincentivar la participació pública"

RADIOGRAFIA DE CASOS A EUROPA

Gràfic 1 Casos de SLAPP registrats anualment

Casos de SLAPP
registrats anualment

Font: Informe Shutting Out Criticism: How SLAPPs Threaten European Democracy. Coalition Against SLAPPs in Europe (CASE)

SLAPPS,
LES SIGLES QUE
VOLEN FER CALLAR
EL PERIODISME

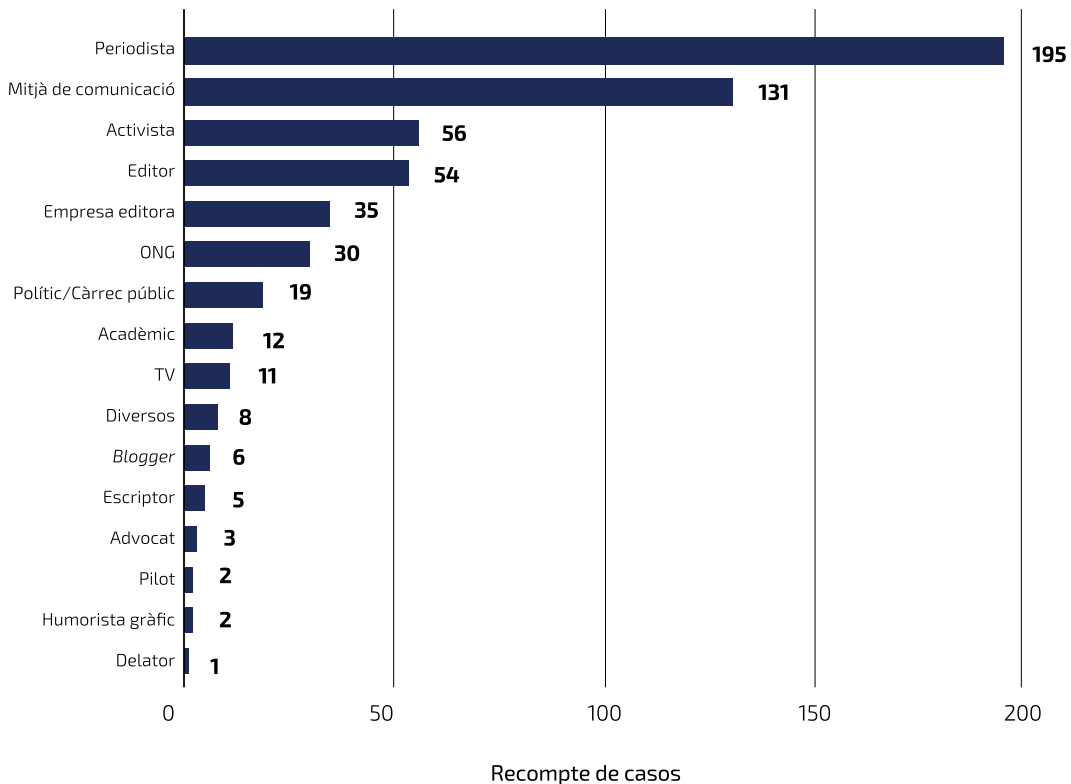
La Coalició contra els SLAPPS a Europa (Coalition Against SLAPPs in Europe, CASE) fa un recompte anual dels casos que s'identifiquen arreu del continent. L'anàlisi feta des del 2010 evidencia que a partir del 2017, l'any de l'assassinat de Daphne Caruana Galizia, la periodista de Malta, es dispara el nombre de litigis als quals es posa l'etiqueta dels SLAPPS. Entre el 2019 i el 2021 s'assoleix el màxim històric perquè s'arriba al voltant del centenar de casos anuals, un llindar que fins i tot s'ha superat en els últims dos anys estudiats.

En total, aquest informe suma 570 SLAPPS entre el 2010 i el 2021 a 30 països d'Europa. L'àmplia majoria de les demandes, el 81%, són per la mateixa acusació: difamació (460 casos). Entre tota la resta de motivacions, les més nombroses són per insult (12), denigració (6), privacitat (6), protecció de dades (4), assetjament (4), honor (3) i revelació d'informació secreta (3).

La cap de comunicació i projectes de la Federació Europea de Periodistes (European Federation of Journalists, EFJ), Camille Petit, explica que l'assassinat de la periodista maltesa va esdevenir una alerta: "Ens vam adonar que hi havia un problema perquè les més de 40 demandes que hi havia contra ella eren una manera d'atacar-la, intentar-la intimidar i fer-la callar".

Pel que fa als països que acumulen més litigis, en dades absolutes el rànquing està liderat per Polònia (119 casos). A més distància s'hi situen França (50), Malta (42), Eslovènia (41) i Bòsnia i Hercegovina (40). Espanya (10 casos) es troba a la meitat de la taula. En canvi, si aquesta concentració es mira tenint en compte la població, la primera posició l'ocupa, amb molta diferència, Malta, perquè registra 8 demandes per cada 100.000 habitants.

Gràfic 2 Perfil dels afectats

Font: Informe Shutting Out Criticism: How SLAPPs Threaten European Democracy. Coalition Against SLAPPs in Europe (CASE)

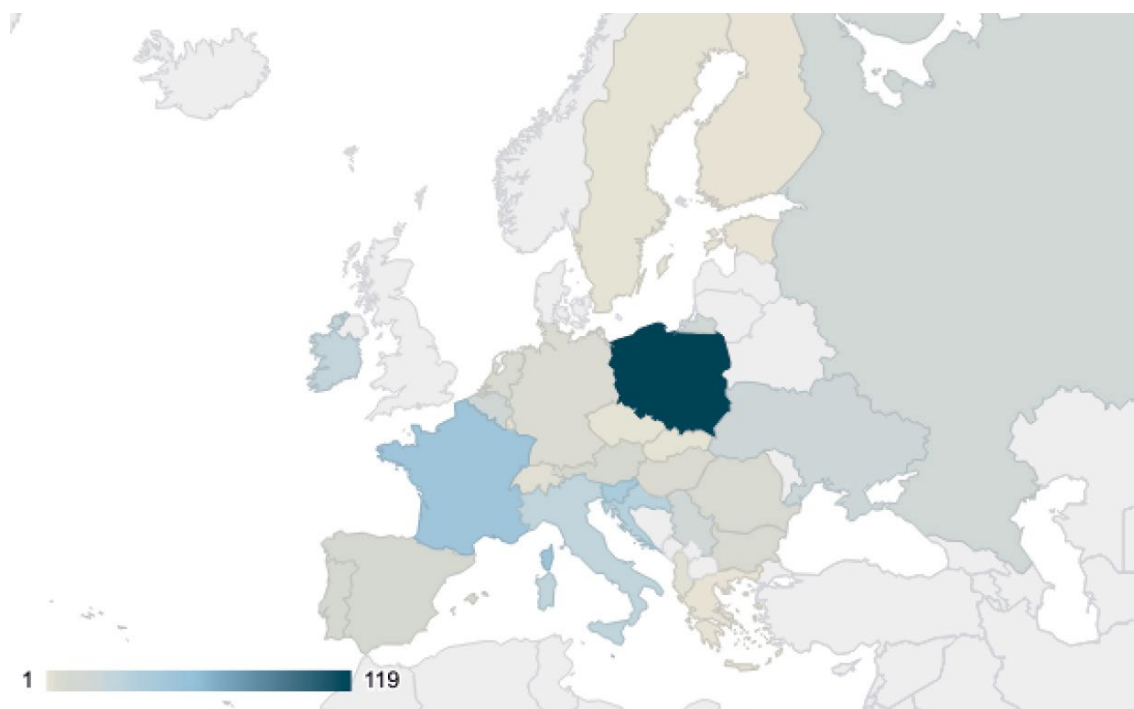

Els dos països que en nombres absoluts encapçalen aquest rànquing han tingut uns casos que també s'han posat com a exemple per identificar els SLAPPS. L'informe recull que entre el 2010 i el 2021 el segon diari més gran de Polònia, *Gazeta Wyborcza*, ha rebut 73 litigis, la majoria per difamació. No tots s'han definit com a SLAPPS, però es dirigeixen a periodistes i al mateix diari, "una tàctica d'intimidació clàssica", segons indica l'estudi. Algunes de les demandes les ha presentat el partit polític que governa a Polònia, la formació ultraconservadora i populista Llei i Justícia (PiS). El diari lamenta que els processos impliquin molta estona en advocats i jutjats, gastar diners i "consumir el temps que es dedicaria a treballar en periodisme".

En el cas de França, el mateix informe detalla que l'empresari Vincent Bolloré i les companyies filials del grup Bolloré, dedicades a les activitats logístiques i de transport, han promogut 30 litigis des del 2009 contra periodistes, canals de televisió i ONG, i els han perdut gairebé tots. Algunes de les demandes corresponen a SLAPPS i són per difamació, amb l'objectiu d'evitar que parlin dels seus negocis a l'Àfrica.

Segons el recompte de la Coalició CASE, Espanya suma 10 SLAPPS entre el 2010 i el 2021. En proporció, suposen 0,02 casos per cada 100.000 habitants. Tot i que són xifres que estan molt allunyades dels països d'Europa amb més litigis estratègics, això no significa que aquesta realitat sigui menys habitual: una de les explicacions, que s'aprofundirà més endavant, és que encara costa posar l'etiqueta dels SLAPPS a demandes que l'haurien de portar perquè no se saben identificar.

Gràfic 3 Casos de SLAPP registrats per països entre 2010 i 2021 segons Coalition Against SLAPPS in Europe (CASE)

El degradat més fosc al mapa indica el país on hi ha més casos de SLAPP registrats.

Font: Informe Shutting Out Criticism: How SLAPPS Threaten European Democracy. Coalition Against SLAPPS in Europe (CASE)

El mateix estudi exposa que el 34% dels casos acumulats entre el 2010 i el 2021 es dirigeixen contra periodistes i el 23% contra mitjans de comunicació. Més avall del rànquing de qui rep més SLAPPS s'hi situen els activistes, seguits dels editors i les ONG.

Darrere dels litigis, en més de la meitat s'hi troben dos tipus de perfils: el 32% de les demandes les presenten empreses o empresaris i el 23%, polítics o funcionaris públics. Entre els altres agents que també promouen els SLAPPS sobresurten estats o entitats estatals, membres de la judicatura, associacions i serveis de seguretat.

Segons el recompte de la Coalició CASE, el **34%** dels casos acumulats entre el 2010 i el 2021 es dirigeixen contra periodistes i el **23%** contra mitjans de comunicació

RADIOGRAFIA DE CASOS PERIODÍSTICS A CATALUNYA

Quins litigis estratègics que s'han tramitat a Catalunya són SLAPPS? L'entitat Irídia va publicar un informe el desembre del 2021, encarregat per la Direcció General per a la Promoció i Defensa dels Drets Humans de la Generalitat, que en parla. Segons aquest estudi, la part del fenomen que fa referència als periodistes no s'ha analitzat "en profunditat" a l'Estat espanyol i a Catalunya, però "es poden identificar diferents casos que mereixen aquesta concepció".

L'informe explica que els principals actors que han promogut les demandes contra periodistes amb "la utilització del dret penal" són empresaris, representants polítics, sindicats, alts càrrecs policials i partits polítics d'extrema dreta. Les querelles s'han presentat sobretot per injúries i calúmnies, tot i que també s'han fet servir més delictes. Altres litigis s'han portat a la via civil per vulneració a l'honor i en alguns casos s'ha emprat l'amenaça sense arribar a formalitzar accions judicials.

El mateix estudi exposa alguns SLAPPS periodístics destacats dels últims anys perquè tenien "una evident finalitat de silenciar les publicacions o manifestacions públiques que puguin resultar crítiques o molestes". Entre els recollits, un dels que ha passat a Catalunya és la querella que el partit polític d'extrema dreta Vox va presentar el febrer del 2021 contra el guionista i

humorista Jair Domínguez, el director de Catalunya Ràdio i l'emissora per un delicte d'odi. Vox va denunciar les paraules de Domínguez a la seva secció dins *El matí de Catalunya Ràdio*, quan va dir que "al feixisme, als nazis, se'ls combat amb un cop de puny a la boca" mentre comentava els resultats del partit d'extrema dreta a les eleccions al Parlament.

Un jutjat d'instrucció de Barcelona va arxivar la causa, però el novembre del 2021 l'Audiència Provincial de Barcelona, en contra del criteri de la Fiscalia, va ordenar reobrir-la i va obligar a interrogar Domínguez, que va anar a declarar com a investigat el setembre del 2022. El mateix dia que va declarar, al cap d'unes hores, Domínguez va ironitzar al programa *Està passant* de TV3 que el seu advocat li havia recomanat que no digués "la F paraula": "Per tant, durant la secció, substituiré la paraula *feixista* per un altre terme, mandonguilles", va fer broma l'humorista. Al final, el gener del 2023, el jutjat d'instrucció va tornar a arxivar la investigació tot i que encara s'hi podia presentar un recurs.

Un altre cas que recull l'informe és l'amenaça de Vox el juliol del 2021, a través del seu compte de Twitter, a l'editor de la revista satírica *El Jueves* després que sortís a la publicació una col·lecció de cromos que tenia com a protagonistes dirigents del partit.

Tenint en compte els requisits dels SLAPPS, a continuació s'aporten més demandes que s'han presentat a Catalunya contra periodistes i mitjans de comunicació. S'han seleccionat els litigis estratègics més significatius que ha recopilat el Mapa de la Censura de Mèdia.cat entre el 2019 i el 2022.

AMENANÇA DE LA SÍNDICA D'ARAN PER UN ARTICLE D'OPINIÓ A *EL TEMPS* SOBRE POLÍTICA LINGÜÍSTICA. DESEMBRE DEL 2022

Un dels casos més recents és l'amenaça de la síndica d'Aran, Maria Vergés, al filòleg i promotor cultural Marçal Girbau per un article d'opinió que va publicar al setmanari *El Temps* el desembre del 2022. Girbau va retreure a Vergés la seva política lingüística i va qüestionar la despesa de 43.000 euros del Conselh Generau d'Aran en la compra d'exemplars del nou *Diccionari Castelhán-Aranés*, fet pel pare de la síndica i en el qual havia detectat diversos errors.

Unes setmanes després, Girbau va rebre un correu electrònic de l'advocada de Vergés que considerava que l'article suposava "un atac directe, arbitrari i injustificat a l'honor i nomenada" de la síndica. La lletrada hi veia delictes d'injúries, acusacions falses i vexacions. A més, entenia que formava part d'una campanya política i advertia que "s'abstingués de fer més acusacions d'aquest estil" perquè, si no, actuaria contra ell amb "les oportunes accions judicials". L'advocada deia a Girbau que està obligat a denunciar la compra d'exemplars del diccionari si pensa que és illegal.

Segons un informe d'Irídia, els principals actors que han promogut les demandes contra periodistes amb "la utilització del dret penal" són empresaris, representants polítics, sindicats, alts càrrecs policials i partits polítics d'extrema dreta

DEMANDA CONTENCIOSA CONTRA UNA RESOLUCIÓ QUE OBLIGA A FACILITAR A *CRÍTIC* ELS NOMS DELS GRANS TENIDORS D'HABITATGE. FINALS DEL 2021

Un altre exemple és el litigi que la Cambra de la Propietat Urbana de Barcelona va començar a finals del 2021 contra la resolució de la Comissió de Garantia del Dret d'Accés a la Informació Pública (GAIP) que obliga la Generalitat a facilitar al diari *Crític* els noms de les empreses que són grans tenidores d'habitatge; és a dir, que tenen 10 o més pisos de propietat. La Cambra s'hi va oposar perquè atlegava que aquesta informació podria incentivar l'ocupació il·legal de pisos i per això va presentar una demanda contenciosa administrativa al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) per abús de dret.

El febrer del 2022, *Crític* va posar en marxa una campanya de micromecenatge a Verkami per poder pagar les despeses judicials d'aquesta causa. S'havia marcat un objectiu inicial de com a mínim aconseguir 15.000 euros. En 48 hores s'havia arribat a aquest llinar i al final la recaptació va superar els 22.000 euros. En una entrevista a *Mèdia.cat*, els periodistes de *Crític* Laura Aznar i Roger Palà lamentaven com "el poder utilitza els tribunals i la justícia en general per entorpir" la seva feina i que "és una actitud defensiva que també busca el desgast". "Com que no tots tenim el temps per dedicar-te a insistir, de vegades s'acaba desistint. Això és part de l'estratègia", valoraven.

QUERELLA CONTRA RICARD USTRELL DE LA BRIGADA DE LIMPIEZA ELS SEGADORS DEL MARESME PER UNA INFORMACIÓ. MARÇ DEL 2021

Un altre exemple és la demanda que l'associació Brigada de Limpieza Els Segadors del Maresme, que es dedica a retirar llaços grocs, va dirigir contra el periodista Ricard Ustrell, tres membres més del programa *Planta baixa* de TV3, la seva productora La Manchester Radiofònica i la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). La querella, pels delictes d'odi i assetjament, deia que el març del 2021 havien assenyalat els integrants de l'associació definint-los com a "feixistes" i que havien esperonat a identificar-los.

Un jutjat d'instrucció de Sant Feliu de Llobregat va arxivar la demanda, però l'Audiència Provincial de Barcelona va ordenar reobrir-la i va obligar a interrogar Ustrell i altres periodistes del programa, que van anar a declarar com a investigats el setembre del 2022. "No deixarem de fer la nostra feina", va assegurar Ustrell en un tuit, en què va definir la denúncia de "totalment es-

La querella, pels delictes d'odi i assetjament, deia que el març del 2021 havien assenyalat els integrants de l'associació definint-los com a "feixistes" i que havien esperonat a identificar-los

biaixada". Al cap de quatre mesos, el jutjat d'instrucció va arxivar definitivament la causa perquè va descartar que els periodistes haguessin incitat a la violència contra els membres de l'associació ni que haguessin fet cap crida a erradicar-los. Després, a Twitter, Ustrell va dir: "És un fet contrastat que a Segadors del Maresme s'han infiltrat components de l'extrema dreta i que alguns tenen casos judicials oberts. Seguim".

QUERELLA DE JAUME ROURES CONTRA PERE RUSIÑOL PER UNES DECLARACIONS EN UNA ENTREVISTA. DESEMBRE DEL 2020

El jutjat va arxivar el cas perquè entenia que el terme estafador s'havia fet servir "com una paraula comuna en el sentit de sentir-se enganyat"

També s'ha escollit per elaborar aquesta llista la denúncia de l'empresari de la comunicació Jaume Roures contra el periodista de *Mongolia* i *Alternativas Económicas* Pere Rusiñol per unes declaracions al diari *Regió 7* el desembre del 2020. En una entrevista, Rusiñol va anomenar "estafador" Roures quan, com a propietari del diari *Público*, va tancar l'edició en paper i va deixar de pagar dos mesos de salari a la plantilla. Roures va presentar una querella per injúries i calúmnies contra Rusiñol i l'empresa editora de *Regió 7*. Un jutjat d'instrucció de Barcelona va admetre a tràmit la demanda i va interrogar Rusiñol com a investigat l'octubre del 2021. Al cap de pocs dies, Rusiñol va engegar una campanya de micromecenatge a Verkami per aconseguir un mínim de 5.000 euros per poder pagar el cost inicial de la causa. En poc més de 24 hores s'havia arribat a l'objectiu i al final la recaptació va superar els 13.500 euros.

Un mes després, el jutjat va arxivar el cas perquè entenia que el terme *estafador* s'havia fet servir "com una paraula comuna en el sentit de sentir-se enganyat". Tot i que Roures va recórrer la decisió del jutjat a l'Audiència Provincial de Barcelona, l'abril del 2022 el tribunal va mantenir que la causa quedés arxivada. En un tuit, Rusiñol va agrair als mecenes "que impedissin que hagués d'abaixar el cap". Malgrat tot, l'octubre del 2022, en una intervenció a la comissió de la CCMA al Parlament, Roures va sostenir: "Rusiñol haurà de demostrar en què jo soc un estafador. I mentre això no es posi de manifest, jo tindrè la banya clavada allà, perquè la meva dignitat és molt més important que qualsevol xitxarelló dient tonteries pel carrer".

AMENAÇA DEL FRONT NACIONAL DE CATALUNYA CONTRA ELS MITJANS PÚBLICS PER DIVERSES INFORMACIONS. DESEMBRE DEL 2020

La formació d'extrema dreta independentista Front Nacional de Catalunya (FNC) ha amenaçat d'emprendre accions legals contra els mitjans públics catalans: "No podem acceptar ser tractats com a partit xenòfob ni com a partit d'ultradreta", va avisar en un comunicat el desembre del 2020. Al cap d'uns quants dies, va assegurar que denunciava la CCMA i alguns professionals que hi treballen en diversos programes per difamacions per "tractar gratuïtament i despectivament el FNC de partit xenòfob i d'extrema dreta o de no respectar els drets humans". No ha transcendit que aquest anunci hagi tingut un recorregut judicial, encara que la formació va fer un altre advertiment el juliol del 2022 en què manifestava noves accions legals contra TV3 amb el mateix argument. Segons aquest comunicat, les primeres denúncies "estan en via judicial".

DEMANDA D'UNA EMPRESA D'APARTAMENTS CONTRA *EL JARDÍ* PER UN ARTICLE. AGOST DEL 2020

L'empresa d'apartaments demanava a *El Jardí* que digués que la descripció dels veïns és falsa i que pagués 12.000 euros per danys; si no, els denunciaria

Un altre cas és la demanda de l'empresa d'apartaments My Space Barcelona contra el diari de Sant Gervasi i Sarrià de Barcelona *El Jardí* per un article publicat l'agost del 2020. La notícia recollia els testimonis d'una plataforma de veïns que es queixaven dels problemes que causaven uns pisos turístics propietat d'aquesta companyia d'apartaments. L'article també anunciava que s'havia intentat contactar amb l'empresa, que havia declinat oferir la seva versió. El febrer del 2021, My Space va demanar al jutjat la convocatòria d'una conciliació per evitar la presentació d'una querella per calúmnies. La companyia considerava "totalment gratuïta i sense fonament" la descripció que feien els veïns de les festes als pisos, en què parlaven de "prostitució i drogues".

"Ens podran demandar les vegades que vulguin. Nosaltres seguirem fent la nostra feina: escoltar la veu del veïnat i transmetre-la", va dir a Twitter la periodista Carme Rocamora, autora de l'article i cap de redacció del diari. L'empresa d'apartaments demanava a *El Jardí* que digués que la descripció dels veïns és falsa i que pagués 12.000 euros per danys; si no, els denunciaria. Un jutjat de primera instància de Barcelona va admetre la petició de fer aquesta conciliació: la va fixar per a l'abril del 2021, però el diari explica que l'altra part no va comparèixer. El jutjat va tornar a convocar-los el setembre del 2021, quan tots van assistir a la conciliació. Però no hi va haver consens perquè *El Jardí* va defensar que l'article exposava les declaracions dels veïns i tampoc estava d'acord amb la indemnització que volia My Space. Des d'aleshores el diari no ha rebut cap més notificació d'aquest cas.

DEMANDA DE VUIT EMPRESES MUNICIPALS DE TARRAGONA CONTRA UNA RESOLUCIÓ QUE OBLIGA A FACILITAR A *PORTA ENRERE* ELS PAGAMENTS AL NÀSTIC. MITJANS DEL 2019

Vuit empreses municipals de Tarragona, públiques o amb participació pública, van presentar el 2019 unes demandes contra la resolució de la Comissió de Garantia del Dret d'Accés a la Informació Pública (GAIP) que els obligava a facilitar al digital *Porta Enrere* els pagaments que havien fet al club de futbol Nàstic. Els litigis es van portar al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) i al cap d'uns quants mesos l'Ajuntament de Tarragona va ordenar retirar-los. Una de les empreses, la de serveis fúnebres, el va mantenir, però el 2021 el TSJC va tombar el seu recurs. Segons *Porta Enrere*, aquests processos judicials per intentar evitar lliurar la informació van suposar que entre les vuit empreses municipals es gastessin gairebé 16.500 euros en advocats.

Segons *Porta Enrere*, aquests processos judicials per intentar evitar lliurar la informació van suposar que entre les vuit empreses municipals es gastessin gairebé 16.500 euros en advocats

RECONÈIXER ELS SLAPPS

El recompte de la Coalició CASE, que ha detectat 10 SLAPPS a Espanya entre el 2010 i el 2021, no inclou cap de les demandes periodístiques que s'han recollit en el capítol anterior. "Crec que els SLAPPS no són tan coneguts com en altres països perquè no tenim gaires casos denunciats", opina Camille Petit, de la Federació Europea de Periodistes.

Per ordre cronològic, el primer és la demanda que el 2011 l'aleshores presidenta de la Diputació de Lleó, Isabel Carrasco, va presentar contra el digital leonoticias.es i el periodista Javier Calvo per haver publicat el seu compte bancari per demostrar que havia cobrat dietes tot i viatjar amb vehicle oficial. El 2019, el Tribunal Constitucional (TC) va donar la raó al digital i al periodista després de dues sentències condemnatòries del jutjat penal i l'Audiència Provincial de Lleó.

Els següents dos exemples que recull l'informe de la Coalició CASE representen el mateix cas, encara que es compta com a doble perquè el procés judicial va tenir una via penal i una altra de civil. És la denúncia del Sindicato Unificado de Policía, Unión Federal de Policía i Asociación de Guardias Civiles contra l'advocada Lorena Ruiz-Huerta per calúmnies. El 2014 va dir al programa *Salvados* de La Sexta que hi havia maltractaments als detinguts. El 2020, el jutjat penal la va absoldre i es va anul·lar la demanda civil.

En aquesta llista també surt l'excomissari José Manuel Villarejo, que el 2015 va presentar una querella per revelació de secrets contra el diari *Público* i la periodista Patricia López per haver publicat la gravació d'una conversa privada entre ell i l'empresari Javier de la Rosa. El 2016, el jutjat d'instrucció va arxivar la causa i el 2017 l'Audiència Provincial de Madrid va confirmar la decisió.

Un altre cas és la denúncia de la Policia Nacional l'octubre del 2017 contra la revista satírica *El Jueves* per injúries pel següent titular: "La contínua presència d'antidisturbis acaba amb les reserves de cocaïna a Catalunya". El jutjat d'instrucció volia enviar la causa a judici, però el 2019 l'Audiència Provincial de Barcelona la va arxivar.

El recompte de la Coalició CASE també recull que el 2018 l'aleshores presidenta de la Comunitat de Madrid, Cristina Cifuentes, va presentar

una querella per revelació de secrets contra el director del diari *eldiario.es*, Ignacio Escolar, i la periodista Raquel Ejerique per haver publicat que tenia un màster amb notes falsificades. El 2021, el jutjat d'instrucció va arxivar la causa i el mateix any l'Audiència Provincial de Madrid va confirmar la decisió.

Una causa recent que no forma part del recompte de la Coalició CASE però que ja apareix al mapa Mapping Media Freedom és la denúncia d'Iberdrola contra el diari *El Confidencial*

Els següents litigis representen un altre cas que es compta dues vegades perquè va tenir dos processos judicials. El primer va ser quan el 2019 el sindicat policial JU-POL va denunciar per injúries, calúmnies i incitació a l'odi l'Editorial Comanegra, l'il·lustrador Toni Galmés i l'Institut d'Estudis Balearics pel còmic *On és l'Estella?*. És un còmic satíric amb dibuixos, entre d'altres, dels cossos policials durant la votació de l'1 d'Octubre. Després de convocar una conciliació que es va suspendre, el 2020, el jutjat de primera instància va arxivar la causa. El segon procés també va començar el 2019 per la querella per injúries del Sindicato Unificado de Policía, la Unión Federal de Policía, la Confederación Española de Policía i el Sindicato Profesional de Policía contra Galmés. El 2021, el jutjat d'instrucció va arxivar la causa.

Un altre exemple és la denúncia contra l'activista ecologista Manuel García, que el 2019, al programa *España Directo* de TVE, va mostrar el vídeo d'una cisterna d'una granja i va assegurar que pertanyia a la càrnia Coren, que regava un prat amb purins i contaminava l'aigua. Coren va presentar una demanda per dret a l'honor en què exigia un milió d'euros a García per danys i perjudicis. El 2020 es va fer una conciliació al jutjat de primera instància que va acabar sense acord. Des d'aleshores no ha transcendit res més sobre aquesta causa.

Per acabar, l'informe de la Coalició CASE incorpora la denúncia al periodista Ignacio Cembrero, que el 2021 va sortir a la llista de telèfons que havien estat objectiu del programa d'espionatge Pegasus, segons va revelar el consorci periodístic Forbidden Stories. Cembrero va vincular el Marroc amb Pegasus, i el 2022 el regne del Marroc va presentar una demanda civil contra ell que porta un jutjat de primera instància.

Una causa recent que no forma part del recompte però que ja apareix al mapa Mapping Media Freedom del consorci Media Freedom Rapid Response (MFRR) és la denúncia d'Iberdrola contra el diari *El Confidencial*. La companyia elèctrica va presentar el 2022 una demanda per dret a l'honor dirigida al diari per haver informat sobre les relacions entre Iberdrola i l'excomissari José Manuel Villarejo. L'empresa xifra en més de 17 milions d'euros els danys de les notícies publicades per *El Confidencial* i un jutjat de primera instància tramita el cas.

"La indemnització que s'està reclamant a *El Confidencial* és molt alta. Això no ho veiem a gaires països. Per exemple, a França hi ha un límit per als danys", explica Camille Petit. Els SLAPPS, segons la representant de la Federació Europea de Periodistes, "poden adoptar formes diferents, però l'objectiu és el mateix: no és guanyar, sinó intimidar, esgotar i evitar que es publiqui més sobre determinats temes".

Per Petit, "la primera eina per lluitar contra els litigis estratègics és prendre'n consciència: explicar què són per poder-los identificar, perquè així sigui més fàcil denunciar-los públicament". El segon pas, afegeix, és fer un mapa d'aquests casos: "Veure els números, algunes diferències entre països, quina legislació s'està utilitzant i qui està demandant els mitjans de comunicació. És molt important saber exactament de què estem parlant".

El Consell de la Informació de Catalunya (CIC) és l'entitat que, constituïda per voluntat del Col·legi de Periodistes de Catalunya, vetlla pels principis d'ètica professional periodística. El seu objectiu és ser un òrgan d'arbitratge privat i independent. El secretari general del CIC, Josep Rovirosa, recorda que treballen a instància de l'audiència que els trasllada queixes o per iniciativa pròpia. "Fins ara no hem rebut mai cap queixa que faci referència a un periodista a qui estan fent callar o a qui li han presentat querelles per silenciar-lo", precisa.

Josep Rovirosa, secretari general del CIC admet que "coneixem el problema dels SLAPPS, el tenim detectat i preocupa", però apunta que de moment l'audiència "no l'ha reconegut"

Rovirosa diu que el consorci dels consells de la informació d'Europa (Alliance of Independent Press Councils of Europe, AIPCE), del qual és membre el CIC, ha tractat "el problema" dels SLAPPS. "El coneixem, el tenim detectat i preocupa", admet, però apunta que de moment l'audiència "no l'ha reconegut". Segons Rovirosa, encara no hi ha hagut prou casos "perquè el públic se n'hagi adonat o hagi sigut motiu de queixa". De fet, per al secretari general del CIC, actualment a Catalunya "preocupa més l'assetjament als periodistes i sobretot a les periodistes que no l'assetjament legal a través dels SLAPPS".

MÉS ENLLÀ DEL PERIODISME

Els litigis abusius no són exclusius dels periodistes ni dels mitjans de comunicació, com s'ha pogut evidenciar en alguns dels casos exposats: "S'utilitzen per intimidar qualsevol organització que vulgui posar en coneixement del públic determinades opinions, idees o temes", explica l'investigador Joan Barata.

Tot i això, en la radiografia de Catalunya exposada al punt 5 d'aquest informe s'han exclòs els que van més enllà de l'àmbit periodístic, alguns dels quals queden recollits en l'informe que l'entitat Irídia va publicar el desembre del 2021 per a la Generalitat. El document inclou els SLAPPS en els quals grups d'interès també han fet accions judicials contra persones defensores de drets humans per "silenciar les seves denúncies, desacreditar la seva tasca i limitar-ne l'abast". Segons la Coalició CASE, els activistes són els més afectats pels SLAPPS després dels periodistes i els mitjans.

En aquests casos contra activistes, concreta l'estudi d'Irídia, els delictes que s'han imputat de forma més recurrent són els següents: injúries, calúmnies, coaccions, incitació a l'odi, contra els sentiments religiosos, violació de domicili de persona jurídica i enaltiment del terrorisme i humiliació de les seves víctimes. Entre els principals actors que han promogut aquestes demandes destaquen sindicats com el Sindicato Unificado de Policía i Manos Limpias, vinculat a l'extrema dreta; associacions religioses com l'Associació d'Advocats Cristians; partits polítics d'extrema dreta com Vox i empreses privades.

A més, l'informe exposa dos exemples dels SLAPPS a Catalunya contra defensors dels drets humans. Un dels seleccionats és la demanda contra el director de l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la Universitat de Barcelona, Iñaki Rivera, que el novembre del 2018, en una entrevista al programa *Tot es mou* de TV3, va assegurar que els maltractaments i la tortura a les presons catalanes no passaven només en casos aïllats i va parlar de les morts en el règim d'aïllament penitenciari. Els sindicats CCOO, Agrupació dels Cossos de l'Administració d'Institucions Penitenciàries, CSIF i Marea Blava Presons, com a representants del personal penitenciari, van presentar querelles per injúries i calúmnies contra Rivera per les seves declaracions. Un jutjat d'instrucció de Barcelona va admetre a tràmit les denúncies i va interrogar Rivera com a investigat. La causa es va mantenir oberta fins al novembre del 2021, quan es va arxivar.

L'altre exemple que cita l'informe és la demanda contra tres integrants del Sindicat de Llogateres que l'octubre del 2018 van fer una protesta de manera pacífica a un centre d'estètica. El local pertanyia al propietari d'un pis a qui havien denunciat per assetjament immobiliari. L'empresa administradora del centre d'estètica va presentar una querella per coaccions i violació de domicili de persona jurídica contra la parella que residia al pis i el portaveu del Sindicat de Llogateres per la seva mobilització. Un jutjat d'instrucció de Barcelona va admetre a tràmit la denúncia i va investigar-los. La causa va arribar a judici el juny del 2021 a un jutjat penal, que un mes després els va absoldre.

Un altre cas més recent que s'ha posat sota l'etiqueta dels SLAPPS és la querella del desembre del 2021 de l'Associació per la Transparència i la Qualitat Democràtica contra l'alcalde de Barcelona, Ada Colau, per prevaricació, malversació, frau, tràfic d'influències i negociacions prohibides per les subvencions atorgades a algunes entitats: l'Observatori DESC, Enginyeria Sense Fronteres, la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) i l'Aliança contra la Pobresa Energètica. El gener del 2022, després que un jutjat d'instrucció de Barcelona admetés a tràmit la denúncia i cités a declarar Colau com a investigada, diverses entitats de defensa dels drets humans van fer un comunicat en què exigien "posar fre a les estratègies d'assetjament jurídic promogudes pels grups de poder".

Una de les entitats que firmava el comunicat és Aigua és Vida, que el 2016 va fer una petició d'informació a Aigües de Barcelona (Agbar) emparant-se en la Llei de transparència. Amb les dades obtingudes, el 2018 es va publicar un estudi sobre els talls d'aigua executats per Agbar. Però la companyia subministradora va portar l'Agència de Transparència de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) a la justícia per haver facilitat una informació que considerava que havia de ser privada i no pública. Al final, Agbar va retirar-se d'aquesta causa judicial, que també s'ha posat com a exemple dels SLAPPS de les grans corporacions.

Els portaveus d'Aigua és Vida, Míriam Planas i Quim Pérez, recorden que la Comissió de Garantia del Dret d'Accés a la Informació Pública (GAIP) havia fet una resolució que obligava Agbar a donar les dades. Però lamenten la desigualtat en recursos: "Nosaltres ens movem amb voluntariat i l'empresa té una maquinària amb professionals i bufets d'advocats". Per això admeten que van "més amb compte" perquè saben "el risc" que corren. "Quan fas de portaveu tens tensió, perquè qualsevol relliscada pot comportar una demanda i t'hauràs d'enfrontar a molt poder", expliquen. Per acabar, adverteixen dels litigis que poden superar la participació pública i que poden arribar a frenar processos democràtics, com pot passar amb la municipalització de l'aigua.

Un exemple que cita l'informe d'Irídia és la demanda contra tres integrants del Sindicat de Llogateres que l'octubre del 2018 van fer una protesta de manera pacífica a un centre d'estètica

LA DELIMITACIÓ DEL FENOMEN

La querella contra Colau per les subvencions, esmentada al capítol anterior, no està resolta. Tot i que el juliol del 2022 el jutjat d'instrucció va arxivar-la, al cap de quatre mesos l'Audiència Provincial de Barcelona va ordenar reobrir-la. Però aquesta causa ha de portar l'etiqueta dels SLAPPS? "Crec que la política s'ha judicialitzat fins a tal punt que el fet que *lobbies* econòmics puguin intentar irrompre o restringir mandats polítics de tendències d'esquerres té transcendència democràtica. Entenc que és equiparable emmordassar un diari que fa una crítica contra Repsol amb el fet d'emmordassar la política de l'Ajuntament de Barcelona amb la gestió de l'aigua", valora l'advocada Laia Serra.

Per a Serra, els SLAPPS són molt clars quan no hi ha una simetria per part del poder públic o privat contra els que fan la funció de crítica social, siguin periodistes o activistes. En canvi, quan la part perjudicada té una situació de poder, com passa amb el cas de Colau, Serra pensa que és "interpretable". Segons l'advocada, actualment "hi ha certs pols de poder tan bèsties, com pot ser l'econòmic, que es pot considerar que hi hauria una asimetria evident". Opina que els litigis abusius no només es defineixen pel qui, sinó també pel contra qui i amb quina finalitat: "No estan destinats a guanyar. Són per generar titulars, descrèdit i desgast sabent que es perdran o que no arribaran enlloc".

Tanmateix, Serra avisa que sempre que es fan definicions "s'ha d'anar amb compte, perquè es poden aprofitar a la inversa". Ho exemplifica amb els delictes d'odi que s'utilitzen contra els activistes. "Quan parlem d'asimetria, a què ens referim? De poder, econòmic, política o capacitat d'altaveu?", planteja. Són preguntes que la directiva europea contra els SLAPPS hauria de respondre.

LA PROTECCIÓ DEL PERIODISME

Els litigis estratègics contra periodistes i mitjans de comunicació es caracteritzen per ser "un atac a la llibertat d'expressió i d'informació", sintetitza l'investigador Joan Barata. Es dirigeixen a l'acte d'informar. "La llibertat d'informació és clau. Si la limites, la informació no arriba", diu l'advocat Andrés García Berrio. Afegeix que no afecta només el dret dels periodistes a fer la seva feina, sinó també el dret de la població a la informació, "que és col·lectiu".

L'advocada Laia Serra explica que "el periodisme havia tingut la funció de gos guardià de la democràcia, perquè fins ara havia fet aquesta feina de fiscalització, investigació i denúncia". Però apunta que "el monopoli de la funció periodística s'ha erosionat amb un avenç del ventall d'actors". L'advocada recorda que el Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) d'Estrasburg ha ampliat la llibertat d'expressió i d'informació a un sector social cada cop més ampli, que també exerceix aquesta contribució al debat democràtic, com són ONG, entitats i veïns.

Segons Serra, els periodistes i els mitjans tenen una jurisprudència per defensar la seva tasca que, en canvi, per a la resta "és més ambigua". Les afectacions tampoc són iguals entre periodistes. "No és el mateix un periodista amb un mitjà de comunicació fort al darrere, que pot tenir un equip jurídic i recursos per reaccionar, que un mitjà petit o un periodista *freelance*. Haver de dedicar molts diners a aquestes actuacions genera un impacte", considera García Berrio.

Camille Petit, de la Federació Europea de Periodistes, ressalta que els SLAPPS "tenen un impacte econòmic, psicològic i, en realitat, professional perquè alguns periodistes no poden continuar amb les seves investigacions". Es pot necessitar "estar fora de la feina per agafar un descans o diners per pagar els advocats per preparar la defensa". Tot i que com a periodista o mitjà es pot optar per no informar més d'aquella persona, empresa o tema, "també s'envia un senyal a tota la professió que s'arrisca a rebre una denúncia".

Petit lamenta que són processos que poden posar en risc el model de negoci d'un mitjà petit o d'un periodista autònom per ser massa costo-

La Generalitat va impulsar una enquesta entre les entitats de defensa de drets humans per saber si havien rebut assetjaments o atacs. Els resultats van servir per dissenyar un pla de suport a les entitats i persones defensores dels drets humans

sita que sigui una mica menys temptador presentar aquestes demandes, perquè poden tenir un efecte bumerang i amplificar-se", conclou.

L'informe que Irídia va elaborar per a la Generalitat en què es parla dels SLAPPS es tanca amb una llista de propostes. Es demanava a l'Administració que faci una consulta amb les principals organitzacions sindicals de periodistes i amb entitats de defensa de drets humans de Catalunya per analitzar quina és millor manera de garantir les necessitats que poden causar, entre d'altres, els SLAPPS. El director general per a la Promoció i Defensa dels Drets Humans de la Generalitat, Adam Majó, admet que finalment no es va fer ben bé el mateix perquè es va impulsar una enquesta entre les entitats de defensa de drets humans per saber si havien rebut assetjaments o atacs. Els resultats van servir per dissenyar un pla de suport a les entitats i persones defensores dels drets humans.

Segons Majó, el pla inclou els periodistes, però no està ideat per defensar-los a títol individual, sinó pel fet que formin part d'una entitat. De fet, es preveu un servei d'assessorament jurídic gratuït al qual es poden acollir periodistes que siguin membres d'una entitat o fins i tot d'una publicació que funciona en règim cooperatiu. En canvi, no està tan dirigit a un periodista que forma part d'una empresa privada perquè s'entén que hauria de ser la companyia "qui se'n fa càrrec". Per Majó, aquest servei està "més pensat per a periodistes en situació d'indefensió".

El director general també deixa clar que es vol oferir un assessorament però no la representació legal durant un litigi, perquè ja existeix la figura de l'advocat d'ofici. Malgrat això, Majó defensa que l'assessorament pot ser "ampli i profund", perquè pot arribar a aportar material amb informes i argumentari que després es pugui utilitzar per a la causa judicial. La intenció de la Generalitat és que el servei comenci a funcionar aquest any.

sos: "Això és el que està en joc. La censura o l'autocensura són difícils de mesurar, però sabem que passen". Per això, Petit reivindica "el suport moral". Pensa que la professió "s'ha d'ajuntar a l'hora de denunciar els litigis abusius per donar més visibilitat a les informacions que es volen silenciar", fet que provoca un efecte bola de neu perquè encara tindrà més impacte. "El desequilibri que veiem, perquè econòmicament un empresari o un polític pot ser molt més poderós que un mitjà o un periodista, es pot contrarestar amb la cobertura mediàtica", diu la representant de la Federació Europea de Periodistes. "Per lluitar contra els SLAPPS també es neces-

LA JURISDICCIO ESPANYOLA

La legislació espanyola afavoreix els SLAPPS si es compara amb Europa? L'investigador Joan Barata explica que existeix una pràctica coneguda com a *forum shopping*, o *libel tourism*, que consisteix a portar una causa judicial a un tribunal d'un altre país en què la possibilitat de guanyar sigui més factible. Posa com a exemple que una empresa tingui filials a diversos països però la matriu al Regne Unit, "on el *forum shopping* sempre ha passat bastant perquè és favorable a obtenir una compensació alta". "En un món globalitzat, el fet que un contingut es publiqui a un país no exclou que sigui accessible a un altre país a través d'internet. Això fa que es pugui justificar l'ús d'una altra legislació", exposa.

L'advocada Laia Serra considera que "és molt idoni" escollir la jurisdicció espanyola perquè no tots els països europeus tenen la difamació al Codi Penal: "A Espanya les injúries i les calúmnies poden comportar penes de presó". Tanmateix, Barata assegura que la majoria dels codis penals d'Europa són molt antics i encara criminalitzen fets "que no hi haurien de ser, com ara les injúries, les calúmnies i els insults contra els reis o els caps d'estat". La diferència, segons Barata, és que són delictes que "no s'han utilitzat recentment, mentre que a Espanya s'han continuat fent servir".

Barata apunta que és una legislació que no compleix els estàndards internacionals. Serra afegeix: "La litigació abusiva es pot vincular des de molts punts de vista. Per la via civil o bé pel Codi penal, que inclou diversos delictes, des de la revelació de secrets fins als clàssics d'injúries i calúmnies, que trenquen la tendència d'Europa de despenalitzar la difamació". L'advocada recorda que si les injúries i les calúmnies s'han fet amb publicitat, "que amb internet són totes", poden comportar penes de presó. "És una anomalia democràtica", assegura.

La xarxa acadèmica sobre els drets de la ciutadania europea (Academic Network on European Citizenship Rights, EU-CITZEN, fundada per la Comissió Europea) va publicar un informe el juny del 2021 que comparava els SLAPPS a la Unió Europea. Segons aquest estudi, la legislació espanyola és "més vulnerable a l'abús" perquè la seva aplicació "pot comportar interferències injustificades i desproporcionades". Per això ho qualifica com "un problema per a l'exercici de la llibertat d'expressió i d'informació".

L'organització Article 19, dedicada a la defensa de la llibertat d'expressió i el dret a la informació, va difondre un altre informe el novembre del

2021 sobre l'estat dels SLAPPS a Espanya. Una de les recomanacions que el text fa al Govern espanyol és revisar el Codi penal "a fons" per adequar-lo als estàndards internacionals sobre llibertat d'expressió. Proposa derogar els articles dels delictes d'injúries i calúmnies, incloent-hi els que fan referència a la família reial i a la Corona, a l'exèrcit, als cossos i forces de seguretat, a Espanya, a les seves comunitats autònomes i als seus símbols o emblemes. També demana modificar l'article de revelació d'informació secreta per incorporar-hi una excepció explícita sobre informació d'interès públic.

Segons la xarxa acadèmica sobre els drets de la ciutadania europea, la legislació espanyola és "més vulnerable a l'abús" perquè la seva aplicació "pot comportar interferències injustificades i desproporcionades"

Una altra petició de l'informe d'Article 19 és canviar els apartats i els articles de la Llei orgànica 1/1982 que fan referència a la dignitat i a la protecció de l'honor. Planteja que es limitin a les declaracions falses que causen un dany real a la reputació i a la intimitat. Entre les recomanacions s'hi troba que els tribunals espanyols "haurien de proporcionar una àmplia protecció a les opinions, deixant de basar-se en l'absència d'un dret a l'insult a la Constitució per restringir les opinions ofensives o el discurs crític utilitzat en el material periodístic i els reportatges". També els proposa que apliquin les normes previstes a la Llei d'enjudiciament civil "per assegurar que els periodistes i els mitjans no s'enfronten a procediments civils innecessaris com a resultat de demandes infundades o injustificades".

LA DIRECTIVA EUROPEA

La proposta de directiva contra els SLAPPS que la Comissió Europea va aprovar l'abril del 2022 continua amb la seva tramitació. "Segueix el procediment legislatiu habitual", diuen fonts de la Comissió Europea, que expliquen que el Parlament Europeu i el Consell de la Unió Europea han de definir les seves posicions individuals abans d'acordar un text comú. "No hi ha un calendari exacte, però esperem una adopció ràpida", expressen. Tot i això, tenint en compte que encara es desconeix quina serà la data de l'aprovació definitiva de la directiva europea i que després els estats acostumen a tenir dos anys per fer-ne la transposició al seu ordenament jurídic, és evident que l'aplicació no serà immediata i trigarà a arribar.

"Es va tard perquè els SLAPPS fa anys que passen i estan en augment. Però si es té en compte quan la societat civil hi va començar a treballar, s'ha anat bastant de pressa", opina Camille Petit, de la Federació Europea de Periodistes, que pensa que el fet que la Comissió Europea hagi elaborat un text "vol dir que realment hi ha una voluntat política". El projecte Xnet forma part de la Coalició CASE i la seva fundadora, Simona Levi, creu que la directiva ha de servir per "afluixar la pressió dels SLAPPS i avançar cap a una millor democràcia". Però els experts consultats expressen alguns dubtes sobre la proposta que s'ha aprovat, a l'espera de la directiva definitiva.

Segons la Comissió Europea, els elements principals de la seva proposta són que els litigis es desestimïn sense cap tràmit de procediment si són infundats; que qui ha promogut la demanda, si és abusiva, assumeixi el cost del procés, incloent-hi els honoraris dels advocats de totes les parts; que les víctimes dels SLAPPS tinguin dret a una indemnització, i que els òrgans judicials puguin posar sancions per dissuadir els qui presenten les denúncies. També ha recomanat als estats membres que vetllin perquè els marcs jurídics serveixin per lluitar contra aquests litigis, que facin formació als professionals del dret i a les possibles víctimes, que organitzin campanyes de conscienciació, que les víctimes tinguin una assistència jurídica i que a partir del 2023 recullin dades sobre el nombre de casos, que s'hauran de notificar cada any.

Petit assegura que la principal debilitat de la proposta de directiva europea és el seu abast: "Només s'aplicarà als SLAPPS amb caràcter transfronterer i tenim molt pocs casos amb aquesta implicació". Tanmateix, la representant de la Federació Europea de Periodistes admet que el text "és bo" perquè inclou "un ampli ventall de situacions, no només de

periodistes sinó també d'ONG i entitats". Fonts de la Comissió Europea defensen que les disposicions de la directiva "són prou específiques per proporcionar l'orientació necessària als tribunals". També confien que els estats membres hi "donin suport" mentre es "continuarà a avaluant" l'impacte de la recomanació, que ja és vigent.

Per a Petit, disposar d'aquest text legislatiu servirà per adaptar els sistemes judicials. "És molt important formar els jutges i els advocats, així com l'assessorament jurídic i el suport econòmic als periodistes. Ha d'haver-hi uns fons financers disponibles per ajudar a fer front als procediments legals", enumera.

L'investigador Joan Barata explica que "hi ha molts casos que no arriben a una sentència condemnatòria que haurien de ser rebutjats d'entrada, encara que el jutge prefereix fer tot el procés i al final absoldre". La idea de la directiva europea, segons Barata, "és establir unes garanties bàsiques, però comptant que els estats membres són els que ho traslladaran a la seva legislació". Pensa que "dependrà molt de les lleis que cada país adapti per transposar la directiva", tot i que avisa que a Espanya els jutges "no estan formats amb especial sensibilitat en la llibertat d'expressió perquè encara hi ha poques referències al Consell d'Europa o al TEDH". Per això conclou que "serà molt important sensibilitzar els jutges, no només canviar la llei, amb l'objectiu que entenguin que la demanda que tenen al davant l'han de tractar de manera diferent". Per a Barata, "ara depèn del jutge que et trobis" perquè la legislació "ja té un marge d'apreciació".

L'advocat i codirector d'Irídia Andrés García Berrio considera que, més enllà de com "s'acabi aterrant" la directiva europea dels SLAPPS a la normativa estatal, "ja es pot començar a al·legar aquest concepte, que existeix, als procediments". Hi coincideix l'advocada Laia Serra, que creu que, quan s'hagi fet l'aprovació definitiva, el Consell General del Poder Judicial (CGPJ) i la Fiscalia hauran de "generar una cultura jurídica que interpelli". "Em costa aterrar qui s'encarregarà dels fons de suport a les víctimes i com es vehicularà a nivell processal. La litigació abusiva hauria d'estar ben definida perquè a priori és molt clara", opina Serra, que exposa que "la judicatura, en general, està entrenada per aplicar la llei per resoldre conflictes; la vessant com a garant de drets no està incorporada".

L'advocada es pregunta si un jutge pot prendre la posició que algú és abusiu sense practicar cap prova: "Com s'afina això?". També planteja com actuarà la Fiscalia a la pràctica i quin serà el seu paper. "La funció de neutralització dels SLAPPS recaurà en la judicatura o en la Fiscalia?", demana Serra, que anticipa que si qualsevol resolució es pot recórrer, hi continuarà havent uns mesos d'incertesa per saber si arrenca o no el procediment. "La directiva té una òptica democràtica i política a la qual apella", però afegeix que "a la judicatura no li agrada el posicionament polític".

Per acabar, Serra defensa que la directiva europea doni resposta a l'auge del feixisme social i l'extrema dreta amb "la necessitat de protegir determinades funcions democràtiques, mitjançant la crítica, el periodisme o la investigació acadèmica". García Berrio també pronostica

que, encara que hi hagi la normativa, "la censura i la limitació de drets continuarà funcionant" perquè és "molt complicat" posar-hi fi, malgrat que reivindica tenir les eines per frenar-ho.

Camille Petit, de la Federació Europea de Periodistes:
"És molt important formar els jutges i els advocats, així com l'assessorament jurídic i el suport econòmic als periodistes"

CONCLUSIONS

—Donar a conèixer el nom dels SLAPPS facilita que els casos tinguin més repercussió i que els afectats puguin trobar suport.

—Els periodistes, i en part també els mitjans, han de poder saber amb més facilitat quins passos han de seguir quan són víctimes dels SLAPPS i necessiten un accés a recursos judicials i econòmics per garantir la seva feina i continuïtat.

—L'autocensura és el perill més evident d'aquests litigis i la professió hauria de fer un esforç per evitar que determinats temes, empreses o persones causin temor i ser capaç de plantar-hi cara amb noves publicacions.

—Es necessita fer un control i un seguiment dels litigis estratègics que es tramiten per saber l'abast real del fenomen i poder impulsar campanyes conjuntes dins el sector periodístic, perquè es veu predisposició per part de la població a participar en els micromecenatges per afrontar els costos judicials.

—L'anàlisi dels casos recollits en aquest informe demostra que difícilment les denúncies acaben en sentències condemnatòries, però evidencien que els jutjats i les audiències provincials no tenen uns criteris unificats sobre com actuar.

—Hi ha una coincidència a demanar una revisió dels delictes d'injúries i calúmnies del Codi penal espanyol que propicien els litigis abusius per la via penal i a reivindicar l'empara de la llibertat d'expressió, reconeguda pel TEDH, en les opinions.

—La directiva europea és el primer pas per afrontar els SLAPPS, però la seva aprovació definitiva serà clau perquè la definició que en surti marcarà la interpretació dels casos que han de rebre aquesta consideració i protecció.

—La justícia espanyola està allunyada de la proposta de directiva europea, necessita una formació, i la primera evidència per veure la prioritat del Govern espanyol serà comprovar si a partir d'aquest any es fa un recompte dels litigis, com diu la recomanació de la Comissió Europea.

mèdia.cat

observatori crític dels mitjans

www.media.cat/informes

 [Mediacat09](https://www.facebook.com/Mediacat09)

 [MediacatCat](https://twitter.com/MediacatCat)

 [mediacatcat](https://www.instagram.com/mediacatcat)

 t.me/MediacatCat

L'Observatori Crític dels Mitjans Mèdia.cat analitza el tractament que els mitjans de comunicació que operen als Països Catalans fan de qüestions com la violència, els conflictes polítics o socials, l'ús del llenguatge masclista o xenòfob, l'empobriment de la llengua o la creació d'imaginariis polítics, entre d'altres. Publica regularment informes en profunditat, articles d'anàlisi i bitllets d'opinió, i s'adreça als professionals del periodisme, als estudiosos del sector comunicatiu i a la ciutadania interessada a disposar de veus crítiques i analítiques amb els mitjans de masses. L'impulsa el Grup de Periodistes Ramon Barnils, una associació sense ànim de lucre formada per uns 200 professionals que treballa en la difusió i la defensa d'un periodisme crític, independent i rigorós i un espai comunicatiu propi.